herpy

GEKKOER

Turkmenistan eyelid gecko

Eublepharis turcmenicus

En jordlevende gekko med bevægelige øjenlåg fra de stenede forbjerge i Kopet Dag i Turkmenistan og det nordlige Iran. *Eublepharis turcmenicus* er en sjælden gæst i terrarier, og meget af pasningen bygger på den nære slægtning *Eublepharis macularius*: tørt og varmt om dagen, køligere om natten, levende insekter og en lang, kølig vinterhvile, hvis dyrene skal yngle.

Familie: Eublepharidae Tidligere navn: *Eublepharis turkmenicus* Udgivet 16. november 2026

SPECIFIKATIONER

DYRET

Voksenstørrelse	**17-25 cm** total længde inkl. hale
Levetid	**15-20 år**
Aktiv	**Skumring og nat**
Levevis	**Klippeboende og jordboende**
Biotop	**Halvørken og klippeterræn**
Sværhedsgrad	**Øvet**

PASNING

Min. terrarie	**90 × 45 × 45 cm** L × B × H til 1 voksent dyr
Temperatur, dag	**25-26 °C**
Hotspot	**35-37 °C**
Temperatur, nat	**20-23 °C**
Luftfugtighed	**30-40 %**
Vand	**Vandskål**
UVB	**Anbefalet** Ferguson-zone 1
Vinterhvile	**13-14 °C** 12-13 uger
Kost	**Insekter**
Holdes	**Enkeltvis**

AVL

Formering	**Æglæggende**
Kønsmoden	**18 mdr.**
Kuldstørrelse	**2 æg**
Inkubation	**57 dage** ved 27 °C

BESKYTTELSE OG PAPIRER

CITES	**Ikke omfattet**
EU-bilag	**Ikke omfattet**
IUCN	**Ikke truet (LC)**

Arten er ikke opført på CITES eller i bilagene til EU's forordning om handel med vilde dyr, så der kræves ingen CITES-papirer ved køb og salg. Ellers gælder dyrevelfærdslovens almindelige krav. Vælg dyr, der er opdrættet i fangenskab, og få oplyst, hvor dyret kommer fra.

Om arten

Eublepharis turcmenicus er en jordlevende gekko i familien Eublepharidae, som er gekkoer med bevægelige øjenlåg. Det adskiller dem fra de fleste andre gekkoer, hvis øjne er dækket af et gennemsigtigt skæl. Arten er også uden de klæbende lameller under tæerne, der gør mange andre gekkoer til klatrere. Den bruger i stedet tæerne til at løbe og grave på sten og jord.

Arten blev foreslået i 1977 af Ilya Darevsky og beskrevet fuldt ud i 1978. Det videnskabelige navn henviser til Turkmenistan, hvor den blev fundet. Arten står tæt på *Eublepharis macularius*, og i den ældre litteratur blev den fra tid til anden regnet med til den art. Skrivemåden *E. turkmenicus* ses også, men er en ugyldig ændring af navnet.

Som alle gekkoer i slægten kan den afkaste halen (autotomi), hvis den bliver grebet eller bange. Halen bruges desuden som lager for fedt. Størrelsen er usikker, og faktaboksens 17-25 cm inklusive hale er lånt fra *E. macularius*.

Arten er sjælden i fangenskab, og kun få dyr fanges og sælges som terrariedyr. Den blev første gang opdrættet i fangenskab i 1994, og metoderne fra *E. macularius* virker ikke uden en lang, kølig vinterhvile. Det bør man have i tankerne, før man skaffer en.

Læs mere: Vinterhvile og årstider

Udbredelse og levested

Eublepharis turcmenicus findes i det sydlige Turkmenistan og det nordlige Iran. I Turkmenistan lever den i bjergkæden Kopet Dag. Typelokaliteten angives både som nær Ashgabat og ved Baharly (tidligere Bäherden) i Kopet Dag. I Iran findes den øst for Det Kaspiske Hav og sydpå til provinsen Razavi Khorasan.

Kirgisistan er også nævnt i nogle oversigter over udbredelsen, men det er usikkert og er ikke medtaget på kortet.

> **Oprindelig udbredelse:** Turkmenistan og Iran.

LEVESTED

Gekkoen lever på stenede forbjerge og skråninger op til omkring 1.000 meters højde, i klippefyldt terræn med spredte buske, træer og urter. Typisk findes den mellem 500 og 1.000 meter over havet. Om dagen skjuler den sig i sprækker, under sten og i underjordiske huler, som andre dyr har gravet, og om aftenen og natten søger den føde på jorden.

Klimaet i Kopet Dag er tørt med en tydelig kold årstid. Fra oktober til midten af april holder dyrene sig ofte i skjul, og aktiviteten er størst i de varmere måneder. Arten er insektæder, men kan også tage små hvirveldyr. Bestanden regnes for stor, og arten er ikke truet.

Pasning

TERRARIET

Indretningen bygger på *Eublepharis macularius*, som lever under lignende forhold. Et voksent dyr skal have et terrarie på mindst 90 × 45 × 45 cm (længde × bredde × højde), svarende til et gulvareal på omkring 0,4 m². Bundarealet er det vigtigste, for gekkoen lever på jorden. Større er bedre, så længe indretningen giver både et varmt og et køligt område.

Indret med mindst to skjul, ét i den varme ende og ét i den kølige. Dertil kommer et fugtigt skjul, hvor dyret kan skifte hud. Lav gerne flade sten og rødder til at klatre på og til at gemme sig under.

Som bund fungerer en løs, naturlig blanding af havejord, sand og ler, pakket mindst 10 cm tykt, så dyret kan grave. Bunden skal være helt tør, før dyret kommer ind. Undgå barkflis, træspåner, kokosfibre alene og kalksand, som kan give forstoppelse, hvis dyret sluger dem. Er dyret sygt eller svagt, kan køkkenrulle eller stenfliser bruges i en periode. Terrariet skal have et netlåg eller anden god ventilation.

To dyr bør ikke holdes sammen, medmindre terrariet er stort og du kan skille dem ad med det samme. Uenighed mellem dyr ender ofte i bid, afkastede haler og i værste fald brækkede knogler. Hold derfor helst dyret alene.

TEMPERATUR

Eublepharis turcmenicus skal have en tydelig temperaturgradient. Om dagen skal luften være 25-26 °C og overfladen under varmekilden 35-37 °C, og om natten falder temperaturen til 20-23 °C. Det svarer nogenlunde til anbefalingerne for *E. macularius*, hvor den kølige ende holdes på 21-25 °C og et varmt skjul på 32-33 °C.

En natlig afkøling er sundere end konstant varme. Skal der bruges ekstra varme om natten, så brug en keramisk varmeemitter uden lys. Farvede natpærer forstyrrer dyrets døgnrytme og skal undgås.

Bedst er en halogen- eller glødepære over terrariet, fordi den giver varme på den måde, solen gør. Start med ca. 50 W og justér efter afstand og rumtemperatur. Mål altid overfladetemperaturen med et infrarødt termometer og lufttemperaturen med et digitalt termometer. Varmesten bliver ofte for varme og kan give forbrændinger.

I naturen holder arten sig i skjul fra oktober til midten af april. Skal dyrene yngle, er en vinterhvile på omkring tre måneder ved 13-14 °C nødvendig. Kun sunde, velnærede voksne dyr bør køles ned, og temperaturen sænkes og hæves gradvist.

Læs mere: Varme og temperatur

LUFTFUGTIGHED OG VAND

Arten kommer fra tørre omgivelser og skal have en tør luft på 30-40 %, som svarer til fugtigheden i de fleste hjem. Et netlåg eller anden god ventilation holder luften tør. Korte stigninger er ufarlige, så længe ventilationen er god.

Til gengæld skal dyret bruge et fugtigt skjul ved hudskifte. Fyld det med fugtig jord eller vermiculit og placér det i den kølige ende. Fugtigheden i skjulet skal være 70-80 %. Undgå fugtig sphagnum og strimlet papir, som dyret kan komme til at sluge. Hudskifteproblemer hører til de hyppigste fejl i pasningen.

Stil en stabil, lav skål med frisk vand, der skiftes jævnligt. Den må ikke være så dyb, at dyret kan drukne, og dyret skal let kunne komme op af den. Tilsæt ikke vitamindråber til vandet.

Læs mere: Typiske sygdomme og tegn på sygdom

LYS OG UVB

Arten er mest aktiv i skumringen og om natten og kan leve uden UVB, når foderet indeholder D3-vitamin. Nataktive gekkoer udnytter dog UVB og får gavn af det, når de får chancen. Som for *E. macularius* anbefales derfor et svagt UVB-lys til skyggedyr (Ferguson-zone 1).

Målet er et UV-indeks på 0,5-1,5 på det sted, hvor dyret ligger varmest, og nul i den anden ende, så dyret kan vælge. Lyse, ensfarvede dyr er mere følsomme og bør have mindre. Monteres lampen over et netlåg, tager nettet en del af UV-lyset, så afstanden skal måles med en UV-måler. UVB-rør mister styrke med tiden og skal skiftes hvert år.

Hold lyset tændt omkring 12 timer i døgnet. Om natten skal der være mørkt.

Læs mere: Lys og UVB Læs mere: Kalk, vitaminer og tilskud

FODER

Gekkoen lever af insekter og skal ikke have grøntsager eller frugt. I naturen tager den også små hvirveldyr, men det er ikke nødvendigt i fangenskab. Giv en blanding af mindst tre slags insekter, fx fårekyllinger, melorme, dubia-kakerlakker, silkeorme og sortsoldaterfluelarver. Voksorme og store melorme er fede og gives højst én gang om ugen.

Giv så mange passende store insekter, som dyret æder på 15 minutter. Unge dyr fodres dagligt, unge voksne hver anden eller tredje dag. Voksne dyr med en hale, der er tykkere end halsen, kan fodres hver femte dag. Lad ikke insekter blive i terrariet, for fårekyllinger kan æde af dyret i søvne. Fang aldrig insekter i haven.

Insekterne skal fodres godt i mindst et døgn, før de gives videre. Pudr dem med kalk uden D3, hvis terrariet har UVB, ellers med kalk med D3. Giv et multivitamin med A-vitamin (ikke beta-caroten) en gang om ugen til unge dyr og hver anden uge til voksne. Dyret kan holde pause i spisningen i uger eller måneder i yngletiden eller i en kold periode. Det er normalt, hvis vægten holder sig nogenlunde.

Læs mere: Foderdyr: hold og avl

ADFÆRD OG HÅNDTERING

Eublepharis turcmenicus er en rolig gekko, og håndteringen følger *E. macularius*: Dyret kan håndteres, når det har fået to ugers ro til at falde til, og når det har spist normalt. Start med korte seancer på fem minutter, og byg langsomt op. Sid lavt ved gulvet, støt både ben, krop og hale, og lad dyret gå frit fra hånd til hånd. Tag aldrig fat i halen.

Før parring udsender han og hun lave, kvidrende lyde. Hos *E. macularius* kan dyret desuden klikke, pibe, gø eller skrige. Pibende lyde under håndtering betyder, at det er utilfreds. Hurtige halevift ses ved jagt og parring. Langsomt halevift med en hævet ryg er et tydeligt tegn på, at dyret vil være i fred.

I naturen deler dyrene gerne skjul om dagen, men går hver for sig om natten. I fangenskab er det sikrest at holde dem enkeltvis.

Avl

KØNSMODENHED OG KØNSBESTEMMELSE

Hannerne har en række porer foran kloakken og to ovale buler bag den, hvor hemipenis ligger. Hunnerne mangler både porer og buler. Hos *E. macularius* er kønsbestemmelsen sikrest, når dyret er 13-15 cm langt. Hos *E. turcmenicus* kan en opdrættet hun parres som 18 måneder gammel efter sin første vinterhvile; tallet bygger på få dyr. Hunnerne bør være fuldt udvoksede og i godt huld, før de bruges til avl.

PARRING

Uden vinterhvile giver metoderne fra *E. macularius* ingen befrugtede parringer hos *Eublepharis turcmenicus*. Giv dyrene en vinterhvile på tre måneder ved 13-14 °C, så de kommer ud af hvilen i marts. Hold dem derefter hver for sig en måned, og sæt så én han ad gangen til hunnen. Parringen foregår om natten. I naturen er dyrene i skjul fra oktober til midten af april, og parringen foregår formentlig bagefter.

Hunnen skal være sund og i godt huld. Hold øje med bid og skrammer ved introduktionen, og skil dyrene med det samme, hvis det går galt.

ÆGLÆGNING OG KULD

Et kuld består typisk af to æg; op til tre er også angivet. Æggene lægges i begyndelsen af juni og graves omkring 8 cm ned i en sandet bund. Hos *E. macularius* kan en hun lægge op til seks kuld om året, men for *E. turcmenicus* er antallet ikke kendt. Stil derfor en æglæggekasse med fugtig jord eller vermiculit i terrariet, fx i et skjul i den kølige ende.

Hunnen bruger meget kalk på æggene. Giv hende kalkpulver uden D3 i en lille skål, og lad hende selv tage, hvad hun har brug for. Giv rigeligt med insekter, og hold øje med vægten.

INKUBATION

Æggene flyttes forsigtigt til en lille boks med fugtig perlit eller vermiculit uden at blive vendt. Ved 27 °C klækker æggene efter omkring 57 dage; tallet bygger på få æg. Til sammenligning klækker æg af *E. macularius* efter 45-53 dage ved 28 °C. Hos *E. macularius* afgør inkubationstemperaturen kønnet; om det også gælder for denne art, er ikke undersøgt.

Boksen skal have et par små lufthuller og stå på et sted med stabil temperatur. Brug en inkubator, hvis stuetemperaturen svinger. Æg, der falder sammen og bliver mugne, er som regel døde.

Læs mere: Inkubation af æg

OPDRÆT AF UNGER

Ungerne måler omkring 8 cm inklusive hale ved klækningen. De skal sidde enkeltvis i en lille boks med køkkenrulle eller en let fugtig bund, et lille skjul og et fugtigt skjul, og de skal have en lille vandskål med lav kant. De første dage lever de af blommen, og derefter skal de have små fårekyllinger og voksmøllarver, pudret med kalk og vitaminer, hver dag.

Hold dem enkeltvis eller kun med dyr af samme størrelse, og vej dem jævnligt.

Sundhed og typiske fejl

De typiske problemer hos *Eublepharis turcmenicus* er de samme som hos den nære slægtning *E. macularius*:

- Hudskiftproblemer, hvor hudrester sidder fast på tæer og hale. Giv et fugtigt skjul og løsn resterne forsigtigt med lunkent vand.
- For lidt kalk og D3-vitamin, som giver knoglesygdom med blød kæbe, krumme ben og manglende evne til at løfte brystet fra jorden. Pudr alle insekter, og giv UVB.
- Forstoppelse (impaktion) efter indtagelse af fint sand, barkflis eller andre bundmaterialer. Brug en passende bund og fodr ikke på bunden.
- Tabte haler efter håndtering eller slagsmål. Den vokser ud igen, men ser anderledes ud.
- Åndedrætsinfektion, hvis terrariet er for fugtigt og dårligt ventileret.

Dyr skjuler sygdom godt. Vej derfor dyret hver uge og skriv vægt, appetit og hudskifte ned. Tab af vægt er ofte det første tegn. Søg dyrlæge med erfaring i krybdyr, hvis dyret taber sig, ikke spiser i flere uger uden for en kølig periode eller virker slap.

Spørg altid dine kloge bekendte

Vejledningen er et godt sted at begynde, men den kan ikke erstatte erfaring. Dyr er forskellige, og meget af det vigtigste lærer man af dem, der har holdt arten i årevis. Tal med en avler, en erfaren holder eller en dyrlæge med forstand på krybdyr og padder, før du anskaffer dyret - og igen, hvis noget ser forkert ud.